

Vergaderjaar 1994-1995

23 978

Wijziging van bepalingen van de Mediawet in verband met het beperken van de duur waarvoor concessies voor omroepverenigingen, zendtijdtoewijzingen voor kerkgenootschappen en genootschappen op geestelijke grondslag en toestemmingen voor commerciële omroepinstellingen kunnen worden verleend, tot een periode van vijf jaren

Nr. 5

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

Ontvangen 24 november 1994

Alvorens op de vragen en opmerkingen van de diverse fracties in te gaan, wil de regering de leden van de vaste Commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen bedanken voor de bijzonder vlotte totstandkoming van het verslag. Zowel de fracties die waardering voor het wetsvoorstel hebben als zij die daar kritisch tegenover staan, hebben gevolg gegeven aan de wens van de regering het wetsvoorstel snel te behandelen, opdat het, na aanvaarding, met ingang van 1 januari 1995 in werking kan treden.

Algemeen deel

Met tevredenheid heeft de regering kennisgenomen van de positieve ondersteuning van het wetsvoorstel door de fracties van de PvdA, de VVD en D66. De bedenkingen die leven bij de fracties van het CDA, het GPV en de RPF deelt de regering niet. In het navolgende zal hierop nader ingegaan worden.

De leden van de fractie van de PvdA zijn met de regering van mening dat moet worden voorkomen dat de in de overgangsbepalingen bedoelde situatie bewaarheid wordt. Het is duidelijk dat de regering er veel aan gelegen is deze situatie te voorkomen. De overgangsbepalingen kunnen evenwel niet gemist worden voor het geval het wetsvoorstel onverhoopt eerst in de loop van 1995 in werking zou kunnen treden. De regering deelt de opvatting van deze leden dat met een vijfjarige concessietermijn een goed evenwicht is gevonden tussen het belang van langdurige zekerheid en het belang om in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen.

Het verheugt de regering dat ook de leden van de CDA-fractie enige validiteit toekennen aan de argumentatie van de regering. Zij is het evenwel niet eens met het verwijt van deze leden dat de memorie van toelichting pover zou zijn. Het is ook deze leden niet ontgaan dat voor de verkorting van de concessietermijn in de toelichting op het wetsvoorstel een reeks van argumenten is gegeven. De recente ontwikkelingen in en rond het publieke omroepbestel sterken de regering in haar opvatting dat

een vijfjarige concessieperiode in een beter evenwicht voorziet dan een tienjarige. Ook de leden van de fractie van D66 wezen daar uitdrukkelijk op.

De door de leden van de CDA-fractie gevraagde afweging tussen de argumenten die pleiten voor een tienjarige concessie en de argumenten die pleiten voor een vijfjarige concessie, heeft reeds plaatsgevonden in het kader van het regeerakkoord en is uitgebreid verwoord in de memorie van toelichting. In dat verband wil de regering er nog op wijzen dat ook bij de parlementaire behandeling van de wet van 28 april 1994 (Stb. 385) bij vele leden grote aarzelingen bestonden over de wenselijkheid van een concessieduur van tien jaar. Op de argumenten voor een vijfjarige termijn zal ik hierna naar aanleiding van een vraag van de leden van de RPF-fractie inhoudelijk verder ingaan.

De stelling van deze leden dat een grotere eenvoud ook bereikt had kunnen worden door alle concessie-, zendtijd-, toestemmings- en vergunningstermijnen op tien jaar te stellen, valt moeilijk te weerleggen. Een grotere eenvoud is echter nimmer het hoofdoel van dit wetsvoorstel geweest; het is eerder een bijkomend voordeel.

De leden van de CDA-fractie constateren terecht dat dit wetsvoorstel geen gevolgen heeft voor de commerciële omroepinstellingen die voor de datum van inwerkingtreding een tienjarige toestemming hebben verkregen.

De leden van de VVD-fractie vragen, evenals de leden van de fractie van D66, nadere informatie over de in het regeerakkoord gemaakte afspraak dat in deze kabinetsperiode zal worden bezien of taak en functie van de publieke omroep in een veranderend medialandschap veranderingen in zijn organisatie, financieringsstructuur en omvang na de vijfjarige concessieperiode noodzakelijk maken.

De regering neemt hierbij als uitgangspunt de premisse van het regeerakkoord dat het omroepbeleid voorwaarden moet scheppen voor een sterke, herkenbare publieke omroep. Dat is ook het uitgangspunt van de wet van 28 april 1994, waarvan de effecten overigens eerst gemeten kunnen worden nadat deze in werking is getreden en de daarin voorziene maatregelen effectief zijn. Het functioneren van dit wettelijk stelsel zal het vertrekpunt van het nader onderzoek zijn. De regering verwacht eind volgend jaar een aanzet voor het debat over de verdere toekomst van de publieke omroep te kunnen geven en zal bij het opstellen van die aanzet de belanghebbenden en onafhankelijke deskundigen intensief betrekken, zoals ook de leden van de fractie van D66 bepleiten. De regering voelt minder voor de formele instelling van een onafhankelijke commissie, omdat dat sterk vertragend zou kunnen werken op de voortgang van het debat.

De leden van de VVD-fractie vragen of en in hoeverre er binnen de vijfjarige concessieperiode een expliciete toetsing van de voortgang in de samenwerking zal plaatsvinden.

De huidige wet kent voor de houders van een tienjarige concessie een toetsing van de samenwerking na vijf jaar (artikel 36b). Nu wordt voorgesteld de concessieperiode te verkorten tot vijf jaar, is aan deze tussentijdse toetsing geen behoefte meer. Dit neemt niet weg dat de wijze waarop in de praktijk is samengewerkt, een belangrijke rol zal spelen bij de toetsing van de aanvraag voor een aansluitende nieuwe concessie voor vijf jaar.

Deze leden vragen ter zake van de overgangsbepalingen, of er nu reeds tienjarige concessies aan omroepinstellingen zijn verleend.

Dit is niet het geval, omdat de Mediawet daarvoor tot op heden geen grondslag biedt. De overgangsbepalingen zijn slechts opgenomen voor het geval het voorliggende wetsvoorstel onverhoopt op het moment waarop uiterlijk op de komende concessie-aanvragen moet zijn beslist (de concept algemene maatregel van bestuur, die thans nog ter advisering bij

de Raad van State ligt, bepaalt dit tijdstip op 1 juni 1995), nog niet in werking is getreden. Gezien het belang dat ook de Tweede Kamer terecht hecht aan een voortvarende behandeling van dit wetsvoorstel, acht ik het zeer onwaarschijnlijk dat de overgangsbepalingen daadwerkelijk toepassing zullen vinden.

Op de opmerkingen van de leden van de fractie van D66 inzake het debat over de toekomst van de publieke omroep na ommekomst van de vijfjarige concessieperiode, is hiervoor reeds ingegaan.

De regering neemt er voorts met instemming kennis van dat de leden van de fractie van D66 de argumentatie van het wetsvoorstel ondersteunen. Met deze leden ziet de regering de – kan het zijn spoedige – plenaire behandeling met interesse en vertrouwen tegemoet.

De leden van de fracties van de RPF en het GPV uiten hun bedenkingen tegen het voorstel de concessie termijn nog voordat een andersluidende wet kracht van wet heeft gekregen, te beperken. Zij vragen de regering of op deze wijze de betrouwbaarheid van de politiek en de wetgever niet al te zeer ter discussie wordt gesteld.

De regering wil deze leden toegeven dat dit proces wellicht fraaier had gekund, doch gezien de publieke en maatschappelijke actualiteit is het onontkoombaar. Bovendien leidt het voor de omroep niet tot schade in financieel-economische zin. Op de argumentatie voor het wetsvoorstel wordt elders reeds genoegzaam ingegaan. Daarnaast wijst de regering er nog op dat een snelle opeenvolging van wetswijzigingen welhaast eigen is aan het omroepdossier. De dynamiek van deze sector dwingt daar als het ware toe. Het voert naar het oordeel van de regering te ver om uit die realiteit te concluderen dat de betrouwbaarheid van de wetgever ter discussie staat. Tevens mag niet uit het oog worden verloren dat er nog steeds sprake is van wetgeving die beoogt de publieke omroep langjarige zekerheid te verschaffen. Ook in de ogen van deze regering dient dit te resulteren in een krachtige publieke omroep.

De leden van de RPF-fractie hebben bovendien een aantal vragen inzake de duur van de concessies.

Naar mijn mening is de keuze voor een vijfjarige concessie termijn in de memorie van toelichting voldoende beargumenteerd. Deze argumenten kunnen, in volgorde van belangrijkheid, als volgt kort worden samengevat:

- een vijfjarige concessie termijn maakt het mogelijk flexibeler in te spelen op de nieuwe ontwikkelingen die zich ook in de nabije toekomst vrijwel zeker zullen voordoen;
- een vijfjarige concessie termijn vergroot de openheid van het publieke bestel;
- het voorgestelde stelsel maakt de procedure voor het toewijzen van concessies aanzienlijk eenvoudiger en doorzichtiger;
- er wordt eenheid gebracht in de verschillende termijnen die thans gelden voor respectievelijk de omroepverenigingen (zowel vijf als tien jaar), de kerkgenootschappen en genootschappen op geestelijke grondslag (tien jaar), de educatieve omroep (vijf jaar), de lokale en regionale omroep (vijf jaar), de commerciële omroep (tien jaar) en de verzorgers van abonneeprogramma's (vijf jaar).

De door deze leden geopperde mogelijkheid om wel concessies voor een periode van tien jaar te verlenen, maar tussentijdse in- en uittreding mogelijk te maken, doet deze voordelen (met uitzondering van de openheid) weer grotendeels teniet. Het zou leiden tot een zeer complexe wettelijke regeling en grote onduidelijkheid voor alle betrokkenen; men denke alleen al aan de herschikkingen van de netindeling die door tussentijds in- en uittreden noodzakelijk kunnen zijn. Men zou dan nog beter het huidige stelsel van jaarlijkse zendtijdtoewijzing kunnen handhaven.

Ook voor de niet-ledengebonden zendgemachtigden acht ik een termijn van vijf jaar zeer wel werkbaar, met name als wordt bedacht dat met betrekking tot de categorie zendgemachtigden waar zich in de praktijk de meeste veranderingen blijken voor te doen – de kerkgenootschappen en genootschappen op geestelijke grondslag – tussentijdse zendtijdtoewijzing mogelijk blijft (artikel 39f, tweede lid). Overigens geldt het systeem van de vijfjaarlijkse concessie dan wel de vijfjaarlijkse zendtijdtoewijzing niet voor de NOS (die jaarlijks zendtijd toegewezen krijgt van het Commissariaat) en de NPS (die zendtijd heeft uit hoofde van de wet).

Op de vragen en opmerkingen van de leden van de GPV-fractie inzake de argumentatie voor het wetsvoorstel is hiervoor reeds uitgebreid ingegaan. Deze leden vragen zich voorts af welke gevolgen dit wetsvoorstel zal hebben met betrekking tot de mogelijkheden voor de omroepen om te investeren in gemeenschappelijke gebouwen, apparatuur en dergelijke.

Mijns inziens worden deze mogelijkheden niet beperkt. Indien de omroepverenigingen – zoals met de invoering van het concessiestelsel wordt beoogd – per net intensief zullen gaan samenwerken, zowel programmatisch als organisatorisch, zullen er ook niet snel redenen zijn om op de aanvraag voor een aansluitende concessie voor een periode van vijf jaar afwijzend te beslissen. Een bijzondere wettelijke voorziening acht ik daarom niet nodig.

In antwoord op de desbetreffende vraag van de leden van de GPV-fractie kan ik meedelen dat tijdens de diverse (kennismakings)gesprekken die ik de afgelopen maanden gevoerd heb met de landelijke zendgemachtigden, uiteraard ook gesproken is over het nieuwe concessiestelsel en meer in het bijzonder over de beperking van de concessieperiode. Die beperking is, zoals dat heet, met gemengde gevoelens ontvangen. Anderzijds kwam het ook weer niet als een grote verrassing, gelet op de bezwaren die veel fracties destijds bij de behandeling van de wet van 28 april 1994 naar voren hebben gebracht tegen de lange duur van de concessieperiode.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,
A. Nuis